

Останній листок

КУПИТИ

«Останній листок» - одна з найкращих новел у світовій літературі, присвячених темі відданості людини іншій людині, любові до ближнього. Вона відзначається великою увагою до «маленької людини», порушує проблеми злиденного життя людей мистецтва, боротьби за виживання, взаємопідтримки і самопожертви. О. Генрі створив чудовий твір, який вже понад століття не лишає байдужим читача і вражає своєю неповторністю.

ОСТАННІЙ ЛИСТОК

О. ГЕНРІ

ОСТАННІЙ ЛИСТОК

О. ГЕНРІ

О. Генрі

Останній листок

Збірка оповідань

*З англійської переклала
Любов Пиласва*

Київ
BOOKSHEF

Дари волхвів

Один долар вісімдесят сім центів. Оце й усе. І шістдесят із них — дрібними мідяками. Ті мідяки вона відкладала по одному, по два, запекло торгуючись із бакалійником, м'ясником і продавцем овочів. Торгуючись до останнього, аж доки не полум'яніли щоки бідолашного крамаря від невиказаної, але такої явної огуди його скупердяйства, що читалася в очах юної жінки. Тричі Делла перелічила монетки. Один долар вісімдесят сім центів. А завтра вже Різдво.

Не мала іншої ради, як кинутися на хистку пошарпану маленьку отоманку і заревти. Що Делла, власне, і вчинила. Звідки напрошується мораль: життя складається з ридань, схлипувань і посмішок, причому з переважанням схлипувань.

Поки господиня поступово переходить від однієї фази до наступної, обдивімося її оселю. Мебльована квартирка за вісім доларів на тиждень. Не те щоб вона була геть жебрацькою з вигляду, але при побіжному огляді на думку спадають саме злидні.

Унизу на входних дверях висить поштова скринька, куди не втиснувся би жоден лист, і стирчить кнопка електричного дзвінка, з якої ні одна жива душа не спромоглася би видобути хоч якийсь звук. До цього добра додайте ще табличку з написом *«М-р Джеймс Ділінгем Янг»*.

У благословенні часи процвітання, коли власник таблички заробляв тридцять доларів на тиждень, слово *«Ділінгем»* солідно й невимушено розтягувалося на всю її довжину. Тепер, коли прибуток зменшився до двадцяти доларів, букви *«Ділінгема»* потьмяніли, начебто серйозно замислювалися над скороченням до соромливого, непоказного *«Д»*. Однак, коли Джеймс Ділінгем Янг не піднімався б у квартиру, приїхавши додому, його незмінно стрічали вигук *«О, Джиме!»* і палкі обійми місіс Джеймс Ділінгем Янг, з якою ви вже познайомилися як з Деллою. Як мило!

Делла врешті скінчила плакати й торкнулася пуховкою щік. Вона стояла біля вікна, порожнім поглядом відсторонено спостерігаючи за сірим котом, що походжав по сірому паркану в сірому дворіку. Завтра

Різдво, а Делла має лишень один долар вісімдесят сім центів на подарунок Джима. Упродовж довгих місяців вона заощаджувала на всьому, складаючи копійчину до копійчини, і от маєш — такий жалюгідний результат! На двадцять доларів на тиждень не надто розженешся. Витрати виявилися більшими, ніж вона розраховувала. Так чомусь виходить завжди. Лише один долар вісімдесят сім центів, щоб купити подарунок Джиму. Її Джиму. Вона мала чимало щасливих годин, мріючи, яку приємну несподіванку йому зробить. Як подарує щось дивовижне, рідкісне, коштовне. Щось хоч трішки достойне честі належати Джиму.

У простінку між вікнами кімнати стояло трюмо. Можливо, вам ніколи не доводилося дивитися в трюмо у восьмидоларовій квартирі. Дуже худорлява і моторна людина, споглядаючи своє відображення, помножене у його вузьких стулках, здатна скласти собі доволі точне уявлення про власну зовнішність. Струнка Делла досконало опанувала це мистецтвом.

Раптом жінка рвучко відірвалася од вікна й кинулася до дзеркала. Її очі гарячково виблискували. За якихось двадцять секунд личко сполотніло, втративши всі барви. Делла швидким спритним рухом витягла з волосся шпильки, і воно густою довгою хвилею впало вниз.

У родині Джеймс Діллінгем Янгів було дві речі, якими подружжя надзвичайно пишалося. Одна — це золотий годинник Джима, який дістався йому в спадщину від батька, а тому — від батькового батька. Друга — волосся Делли. Якби в будинку навпроти мешкала цариця Савська, Делла час від часу сушила би своє розпущене волосся біля вікна, просто аби затьмарити блиск коштовностей і убрань її величності. Якби цар Соломон служив швейцаром у тому ж таки будинку, сховавши всі скарби в підвалі, Джим щоразу, коли той проходив би повз нього, виймав би з кишеньки годинника, просто аби погледіти, як цар від заздрощів рватиме на собі бороду.

Тож зараз прекрасне волосся Делли важкими хвилями розсипалося по її плечах, сяючи й переливаючись, наче струмені каштанового водоспаду. Воно спадало нижче колін і обвивало майже всю її струнку фігурку, немов святкова мантия. Жінка нервово й хутко зібрала його знову. На якусь хвилю вона завагалася й нерухомо застигла перед дзеркалом. Сльозинка чи дві крапнули на потертий рудий килим.

Делла вдягла старенький брунатний жакет, поношений коричневий капелюшок і, майнувши подолом спідниці, вибігла з кімнати. Коли вона спускалася сходами вниз і виходила на вулицю, на її очах все ще діамантами іскрилися сльози.

Делла спинилася біля вивіски *«Мадам Софроні. Різноманітні вироби з волосся»*. Делла птахою випурхнула на другий поверх і стала, відсапуючись. Мадам, манірна огрядна блідолиця жінка, не надто скидалася на носительку чужоземного прізвища *«Софроні»*.

— Чи не купите моє волосся? — поцікавилася Делла.

— Я купую волосся, — сухо відказала мадам. — Зніміть капелюшка. Дайте-но поглянути на нього.

Каштановий водоспад заструменів додолу.

— Двадцять доларів, — мовила мадам, вправно зважуючи на руці масу волосся.

— Мерщій давайте гроші, — поспішно згодилася Делла.

Ох, дві наступні години пролетіли на рожевих крилах. Але, знаєте, краще забудьте цю змішану метафору. Насправді Делла ризикала крамницями, шукаючи подарунок для Джима. Зрештою дещо знайшла. Без сумніву, ця річ була створена саме для Джима й ні для кого іншого. В інших крамницях не знайшлося нічого подібного, а вона, повірте, перешерстила їх усі. То був платиновий ланцюжок для кишенькового годинника, з простими і строгими лініями плетення, що достойно, без мішурних прикрас, свідчили про цінність металу, з якого він виготовлений. Саме такою має бути будь-яка істинно коштовна річ. Він навіть був вартим годинника Джима. Щойно Делла побачила той ланцюжок, одразу ж зрозуміла, що він має належати Джимові. Він був таким самим, як Джим. Спокійна впевненість і достоїнство — такі чесноти були притаманні обидвом. За ланцюжок із неї взяли двадцять один долар, і жінка поквапилася додому з вісімдесятьма сімома центами в кишені. З таким ланцюжком Джимові точно захочеться поцікавитися, котра година, перебуваючи в товаристві. Незважаючи на те, яким розкішним був сам годинник, чоловік часом позирав на нього крадькома, встидаючись протертого старого шкіряного ремінця, який він використовував замість ланцюжка.

Коли Делла дісталася додому, її ейфорія поступилася місцем розважливості й здоровому глузду. Вона дістала залізні щипці для

завивання волосся, запалила газ і заходилася виправляти руйнацію, спричинену її великодушністю в поєднанні з любов'ю. А це завше марудна праця, друзі мої, титанічна робота. Через сорок хвилин уся її голова вкрилася дрібними акуратними кучериками, які надавали жінці дивовижно милого задерикуватого вигляду школярки, яка прогулює заняття. Своє відображення в дзеркалі вона розглядала довго, ретельно і критично.

«Якщо Джим не вб'є мене одразу ж, — промовила вона про себе, — то, поглянувши вдруге, скаже, що я скидаюся на хористку з Коні-Айленду. Але що ж я могла вдіяти — ох! — що ж могла вдіяти з тим одним доларом і вісімдесятьма сімома центами?»

О сьомій вечора Делла зварила каву, а заходилася довкола розжареної сковороди, що стояла на плиті, дожидаючись, поки на ній смажитимуть котлети.

Джим ніколи не спізнювався. Делла затисла платиновий ланцюжок в долоні й присіла на кутик стола поближче до вхідних дверей. Зачувши Джимові кроки на сходах, вона на мить пополотніла. У Делли була звичка звертатися до бога з маленькими безмовними молитвами з приводу всіляких житейських дрібничок, і от тепер вона зашепотіла:

— Господи, зроби так, аби він думав, що я все ще приваблива!

Двері розчахнулися, Джим зайшов до кімнати. Він був худорлявим і дуже серйозним із вигляду. Бідолашний, нелегка це справа — в двадцять два вже бути обтяженим сім'єю! Йому явно давненько варто було купити нове пальто, та й рукавичок в нього не було.

Джим завмер у дверях, непорушно, наче сетер, почувши запах перепілки. Його очі втупилися в Деллу з виразом, який жінка була нездатна розгадати, і це її жахало. То був не гнів, не подив, не осуд, не огида, — в його очах не читалося жодне з тих почуттів, до яких підготувалася Делла. Він просто уважно, не кліпаючи, дивився на неї з отим чудернацьким виразом на обличчі.

Делла зіскочила зі столу й підійшла до нього.

— Джиме, любий, — закричала вона, — не дивися на мене так. Я відрізала й продала волосся, бо не пережила би Різдва без подарунка для тебе. Волосся знову виросте... Ти ж не заперечуєш, правда? Я просто мусила вчинити так. Моє волосся відростає доволі швидко. Скажи мені «Щасливого Різдва!», Джиме, і давай будемо справді

щасливими. Ти й гадки не маєш, який чудовий... який прегарний подарунок я тобі підготувала.

— Ти обрізала волосся? — стурбовано запитав Джим, мовби навіть опісля напруженої роботи мозку ніяк не міг досягнути цей очевидний факт.

— Ну, так, обрізала й продала, — мовила Делла. — Але ж я й така тобі подобаюся, правда? Навіть без довгого волосся я все ще залишаюся собою, хіба не так?

Джим здивовано роззирнувся довкола.

— То ти кажеш, твого волосся тут вже нема? — спитав він із майже ідіотським виразом на обличчі.

— Можеш навіть не шукати, — відказала Дела. — Кажу ж тобі, воно продане — обрізала й продала. Сьогодні Свят-вечір, хлопче. Будь приязний до мене, адже я зробила це заради тебе.

— Мабуть, можна полічити волоски на моїй голові, — продовжила вона з несподівано серйозною ніжністю, — але нікому ніколи не вдасться виміряти моє кохання до тебе. Можна вже смажити котлети, Джиме?

Схоже, Джим урешті вийшов із свого забуття. Він обійняв свою Деллу. Давайте на секунд десять залишимо їх і відволічемося на розглядання якогось стороннього тривіального предмета. Вісім доларів чи мільйон доларів на рік — яка різниця? Математик чи мудрець дадуть вам хибну відповідь. Волхви принесли дорогоцінні дари, та серед них не було одного. Цей непрозорий натяк буде розтлумачений пізніше.

Джим витяг із кишені пальта пакунок і кинув його на стіл.

— Ти, напевно, неправильно мене зрозуміла, Делл, — промовив він. — Жодна зачіска чи стрижка на твоїй голівці не можуть примусити мене кохати мою дівчинку хоч на крихту менше. Та коли ти розгорнеш цей пакуночок, то, мабуть, зрозумієш, чому я спершу повівся так по-ідіотськи.

Білі спритні пальчики смикнули за стрічку і розірвали папір. А далі послідував крик захоплення, який уже за мить — гай-гай! — геть у жіночому стилі змінився на істеричні сльози й нарікання. Довелося негайно застосувати всі заспокійливі засоби, які лиш були в господаря квартири.

Бо на столі лежали гребені — цілий набір гребенів: задній і бокові. Делла давненько вже благоговійно милувалася ними у вітрині крамниці на Бродвеї. Прегарні гребені, справжні черепахові, інкрустовані по краях дрібними коштовними камінчиками. Того самого відтінку, який так пасував би до кольору її зниклих розкішних кіс. Вона знала, що то були дорогезні гребені, та її серденько давно жадало їх і краялося через відсутність найменшої надії колись придбати цей скарб. І ось тепер вони належать їй, але довгих кучерів, які їм належало прикрасити, катма.

Делла притисла гребені до грудей, і коли врешті спромоглася підняти на чоловіка затуманені сльозами очі, сказала:

— Моє волосся росте так швидко, Джиме!

Зненацька вона підскочила, наче обпечене кошеня, і закричала:

— Ой, леле!

Джим ще не бачив свого чудового подарунка. Вона нетерпляче простягнула йому на розкритій долоні ланцюжок. Тьмяно поблискуючий дорогоцінний метал, здавалося, враз радісно засяяв, відбиваючи промені її палкого захвату.

— Ну хіба він не прегарний, Джиме? Я перевернула догори дригом усе місто, аби знайти його. Тепер ти можеш дивитися, котра година, хоч по сто разів на день. Дай-но свого годинника. Нетерпеливись поглянути, як до нього пасуватиме ланцюжок.

Замість того, щоб виконати прохання дружини, Джим улігся на отоманку, заклав обидві руки під голову і посміхнувся.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ